

Orientacions

1. **Títol:** Millorar la lectura a l'escola I

2. **Unitat que la proposa:** Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme (Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístic)

3. **Tema:** Ensenyament i aprenentatge de la lectura (3-12 anys)

4. **Objectius:**

- 4.1. Identificar alguns dels eixos bàsics de millora de la lectura en un centre educatiu.
- 4.2. Vincular els procediments de descodificació a l'aprenentatge significatiu.
- 4.3. Conèixer les implicacions a l'aula del procés lector, particularment en relació a les estratègies de lectura.
- 4.4. Reconèixer el potencial educatiu de l'hàbit lector i les característiques dels entorns que el desenvolupen.
- 4.5. Diagnosticar l'estat de la didàctica de la lectura en relació als eixos de reflexió proposats.
- 4.6. Dissenyar, desenvolupar i valorar activitats de lectura relacionades amb els eixos de millora treballats.
- 4.7. Enfortir la cultura de centre i els mecanismes de treball col·legiat mitjançant els canals de coordinació diversos.
- 4.8. Elaborar documents de referència per incloure'ls en el Projecte Educatiu del centre, després de sotmetre'ls a l'aprovació del claustre i del consell escolar.

5. **Continguts:**

- . Procediments de descodificació i consciència fonològica.
- . Procés lector.
- . Estratègies de comprensió lectora.
- . Ensenyament recíproc.
- . Hàbit lector: sentit, fonaments i didàctica.
- . Materials de lectura a l'aula i al centre.

- . Criteris de selecció, disseny i valoració de materials i activitats.
- . Llegir per aprendre.
- . Biblioteca d'aula.
- . 30' de lectura diària.
- . Enfocament competencial de la lectura.

5. EXPLICACIÓ DE LES FASES

Es tracta d'un itinerari formatiu intern que pretén facilitar la millora de la didàctica de la lectura en els centres educatius d'educació infantil i primària en cinc elements, conceptuals i metodològics, que s'han considerat fonamentals:

- . El desenvolupament competencial de la lectura.
- . El procés lector i les estratègies de comprensió lectora.
- . El foment de l'hàbit lector i la biblioteca d'aula.
- . Llegir per aprendre.
- . Els procediments descodificació lectora.

Aquesta selecció no exhaurix, ni de bon tros, la relació d'aspectes relacionats amb la millora del tractament didàctic de la lectura i dels resultats dels alumnes. S'han hagut de deixar de banda, necessàriament, aspectes tan importants com el marc legal de la lectura i els seus components curriculars, la lectura expressiva, la fluïdesa lectora, la competència informacional, l'avaluació formadora i formativa de les fases de lectura i de la comprensió lectora, l'autoconcepte lector, la lectura i les famílies, la lectura a les àrees curriculars, la lectura crítica, etc.

L'itinerari formatiu s'articula en quatre fases:

1. Marc conceptual i didàctic general
2. Marc conceptual i didàctic específic (P/CI i CM/CS)
3. Disseny, desenvolupament, anàlisi i millora de pràctiques d'aula
4. Elaboració de documents d'acords de referència

LA FASE I. Aquesta primera fase, organitzada en dues activitats, vol convidar, guiadament, tot el professorat del centre a incrementar el coneixement i la consciència de la importància de tres aspectes fonamentals, que caldria atendre al llarg dels quatre cicles de l'escolaritat, i també a diagnosticar-ne la situació del centre:

- . La competència lectora i l'enfocament competencial de la lectura.
- . El desenvolupament de l'hàbit lector.
- . El procés lector i les estratègies de comprensió lectora.

La fase I s'organitza en dues activitats. A la **primera activitat** es proposa desenvolupar tres exercicis:

1. Sessions plenàries dedicades als aspectes esmentats anteriorment (Se suggereix dedicar una sessió a cadascun dels aspectes seleccionats)
2. Elaboració d'informes intercycle, guiats, en relació al contingut de cada sessió plenària.
3. Elaboració d'informes diagnòstics, de cicle, per valorar l'estat de cadascun dels tres aspectes seleccionats en la didàctica del centre.

A continuació, la **segona activitat**, proposa a l'equip de coordinació i dinamització (ECD) de la formació que desenvolupi, també, tres exercicis:

1. Elaborar tres **informes de centre**, un per a cada aspecte, a partir dels informes intercycle elaborats a l'exercici núm. 2 de la 1a activitat d'aquesta fase.
2. Elaborar tres **informes diagnòstics, també de centre**, que permetin integrar les aportacions diagnòstiques que els mestres han efectuar en el 3r exercici de la 1a activitat d'aquesta fase
3. Preparar i desenvolupar una sessió plenària per posar en coneixement de tots els mestres de l'escola el contingut dels informes d'escola elaborats.

Per elaborar els informes corresponents als dos primers exercicis l'ECD trobarà els models corresponents. No en canvi, per desenvolupar el tercer dels exercicis: el retorn al claustre. Es considera que les característiques diferencials dels centres, dels equips de coordinació i dels mestres, fa inviable definir una proposta-model. Cada EDC, a partir del coneixement de la seva realitat, hauria de determinar la millor manera d'efectuar, amb aprofitament, aquests traspassos i, lògicament també, definir els formats i els materials necessaris per portar-ho a terme.

En aquesta Fase I es posen a disposició del centre, de l'ECD i dels mestres, diversos materials per desenvolupar els diversos exercicis de les dues activitats de la fase:

- Presentacions electròniques de cadascuna de les tres temàtiques.
- Models d'informes de sessió, un per cada temàtica, per recollir les impressions dels assistents, un cop desenvolupades.
- Models d'informes diagnòstics per valorar l'estat de cadascun dels tres aspectes, en el centre.
- Models d'informes de sessió (de centre) per a l'equip de coordinació.
- Models d'informes diagnòstics (de centre) per a l'equip de coordinació.
- Materials complementaris per completar i fonamentar els diversos treballs de la fase. **Es recomana, particularment, la lectura detinguda dels materials dels professors Aidam Chambers, Mabel Condemarin i Isabel Solé.**

Esquema Fase I

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
I	1	Competència lectora i enfocament competencial	1	Sessions plenàries	Claustre	F1. A1. E1 PPT1 PPT2 PPT3 Materials complementaris
		Hàbit lector: biblioteca d'aula i 30' diaris de lectura	2	Elaboració d'informes de sessions (3)	Grups intercicle	F1. A1. E2 Informe PPT 1 Informe PPT 2 Informe PPT 3
		Procés lector i estratègies de comprensió	3	Elaboració d'informes diagnòstics (3)	Grups de cicle	F1. A1. E3 Inf. diagnòstic PPT1 Inf. diagnòstic PPT2 Inf. diagnòstic PPT3

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
	2	Competència lectora i enfocament competencial Hàbit lector: biblioteca d'aula i 30' diaris de lectura Procés lector i estratègies de comprensió	1	Elaboració de 3 informes d'escola	Equip coordinació i dinamització	F1. A2. E1 3 Informes d'escola
			2	Elaboració de 3 informes diagnòstics d'escola		F1. A2. E2. 4 Informes diagnòstics d'escola
			3	Preparació i desenvolupament de sessions de retorn dels informes d'escola	Equip coordinació i dinamització	Ø
		Claustre				

FASE II. A la segona fase es demanarà als mestres que aprofundeixin aspectes més específics de didàctica de la lectura dels diversos cicles. S'han seleccionat dues temàtiques que es vinculen, molt particularment, al treball més específic que caldria desenvolupar atenent al que es disposa en el marc legal vigent:

- **Els procediments de descodificació** per al grup de mestres de parvulari d'educació infantil i del cicle inicial d'educació primària.
- **Les estratègies de lectura i l'ensenyament recíproc** per als mestres dels cicles mitjà i superior d'educació primària.

Per desenvolupar l'activitat d'aquesta fase II, es proposa organitzar el professorat en dos grups. Un, format pels mestres i les mestres dels cicles de parvulari d'educació infantil (P) i inicial d'educació primària (CI); i un altre constituït per la resta, és a dir, el professorat dels cicles mitjà i superior d'educació primària (CM/CS). Lògicament, i en funció de l'organització interna de cada centre, els mestres especialistes s'adscriuran a un o altre grup. Cadascun d'aquests dos grups dedicarà les sessions d'aquesta fase a aprofundir, guiadament, un bloc de contingut diferenciat.

La fase s'organitza en **una única activitat** que demanarà, als mestres dels dos grups, desenvolupar **tres exercicis**:

1. Sessions intercicle per aprofundir i compartir el contingut específic seleccionat.
2. Informe intercicle, guiats en relació al contingut de la sessió anterior.
3. Informe, intercicle, diagnòstic per valorar l'estat de les dues temàtiques en el centre.

Esquema Fase II

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
II	1	Procediments de descodificació (P/CI)	1	2 Sessions plenàries (una cada grup)	2 Grups intercicle P/CI CM/CS	F2 A1 E1 PPT P.CI PPT CM.CS
		Estratègies de lectura i ensenyament recíproc (CM/CS)	2	Elaboració d'informes de sessions (2)	2 Grups intercicle P/CI CM/CS	F2 A1 E2 Informe sessió P.CI Informe sessió CM.CS
			3	Elaboració d'informes diagnòstics (3)	2 Grups intercicle P/CI CM/CS	F2 A1 E3 Informe diagnòstic P.CI Informe diagnòstic CM.CS

Igual que a la primera fase, en aquesta segona, es posen a disposició del centre, de l'ECD i dels mestres, diversos materials per desenvolupar els tres exercicis que inclou la fase:

- Presentacions electròniques de cadascuna de les dues temàtiques.
- Models d'informes de sessió, un per cada temàtica, per recollir les impressions dels assistents, un cop desenvolupades.
- Models d'informes diagnòstics per valorar l'estat de cadascun dels tres aspectes, en el centre.
- Materials complementaris per completar i fonamentar els diversos treballs. **Es recomana, particularment, la lectura detinguda dels materials de les professores Sílvia Defior (P/CI) i Isabel Solé (CM/CS).**

FASE III. Un cop treballats i compartits el marc conceptual i metodològic general i l'específic del P/CI i el de CM/CS, a la Fase III es proposa que el professorat els concreti en forma de pràctiques d'aula. Aquesta tercera fase, per tant, es dedicarà al disseny, l'experimentació, l'anàlisi i la millora de pràctiques d'aula. El nombre de pràctiques d'aula no es determina en el disseny d'aquesta FIC. L'ECD, d'acord amb les característiques del centre, dels grups i dels mestres n'hauria de determinar la quantitat. Amb tot, però, s'aconsella que es pugui desenvolupar una pràctica a cada nivell d'escolaritat; altrament, les conclusions de les anàlisis i les propostes de millora difícilment resultaran representatives. Aquesta 3a fase s'organitza en dues activitats.

La primera activitat inclou tres exercicis:

1. Selecció de continguts que volen treballar i definició dels objectius didàctics. Tenir consciència, i criteri, per seleccionar els continguts i saber definir, amb precisió, els objectius que pretenem amb els alumnes resulta imprescindible per desenvolupar, professionalment, la funció docent. Malauradament, sovint, es pensa massa aviat en les "activitats", sense saber ben bé per què s'han seleccionat i per què es fan d'aquella manera.
2. Disseny de pràctiques d'aula. Un cop seleccionats i definits els dos components curriculars es proposa que els mestres dediquin temps a precisar els diversos elements que configuren el disseny d'una pràctica d'aula: temps, materials, funcions, activitats, agrupaments, etc.
3. Desenvolupament de les pràctiques d'aula acordades.

La segona activitat d'aquesta fase III proposa dos exercicis:

1. Anàlisi criterial del resultat de les pràctiques. Sovint, també, no es dóna prou importància a l'anàlisi de la planificació, el desenvolupament i el resultat del que s'esdevé a les aules, talment com si, un cop fet, perdés tot el seu valor
2. Formulació de propostes de millora.

Esquema Fase III

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
			1	Selecció de continguts i definició dels objectius didàctics	Cicle	F3. A1. E1. Components curriculars F3. A1. E1. Continguts de

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
III	1	Procediments de descodificació (P/CI) Estratègies de lectura i ensenyament recíproc (CM/CS)				lectura de P/CI i de CM/CS
			2	Disseny de pràctiques d'aula	Cicle-nivell	F3. A1. E2. Fitxa disseny pràctica d'aula
			3	Desenvolupament de les pràctiques	Nivell	∅
	2	1	Anàlisi criteri al de les pràctiques		Cicle	F3. A2. E1. Anàlisi i valoració de la pràctica
		2	Proposta de millora			∅

Igual que a les dues fases anteriors, es posen a disposició del centre, de l'ECD i dels mestres, diversos materials per desenvolupar els exercicis d'aquesta fase III:

- Característiques i definició dels components curriculars (objectius, continguts i criteris d'avaluació)
- Taules de continguts, de cicle, relacionats amb la lectura (extrets dels Decrets 181/2008 i 142/2007).
- Fitxa de disseny de pràctiques d'aula
- Proposta de model d'anàlisi de les pràctiques d'aula.

FASE IV. En aquesta darrera fase del procés de formació interna l'EDC tindrà un paper fonamental. Arribats a aquest punt, es proposa dedicar temps i treball a:

- Revisar la feina desenvolupada pels mestres i les mestres a les fases II i III

La lectura a l'escola. Ensenyament i aprenentatge de la lectura (3-12 anys)

- Revisar el conjunt de l'acció formativa, i les tasques desenvolupades, des de diversos àmbits i perspectives: continguts tractats, sessions presencials, informes de centre, informes diagnòstics, pràctiques d'aula, procés organitzatiu, ambient de treball, etc.
- Valorar el grau d'aprofitament del procés formatiu.
- Elaborar documents d'acords de referència relacionats amb els marcs conceptuals i metodològics treballats.

Aquesta fase organitza aquest seguit d'objectius en dues activitats:

La primera activitat es concreta en quatre exercicis:

1. Revisió i anàlisi dels informes de sessió (Fase II) corresponents als marcs conceptuals i metodològics específics dels grups de P/CI i CM/CS
2. Revisió i anàlisi dels informes diagnòstics (Fase II) dels marcs conceptuals i metodològics específics dels grups de P/CI i CM/CS
3. Revisió i anàlisi dels documents (Fase III) de planificació i disseny de les pràctiques d'aula desenvolupades pels mestres P/CI i CM/CS
4. Revisió i anàlisi dels documents (Fase III) de revisió de les pràctiques i de les propostes de millora plantejades a nivell de cicle

Finalment, **la segona activitat** s'ha articulada, també, en quatre exercicis:

1. Revisió el conjunt de l'acció formativa, i les tasques desenvolupades, des de diversos àmbits i perspectives: continguts tractats, sessions presencials, informes de centre, informes diagnòstics, pràctiques d'aula, procés organitzatiu, ambient de treball, etc.
2. Valoració del grau d'aprofitament del procés formatiu.
3. Elaboració de documents d'acords de referència relacionats amb els marcs conceptuals i metodològics treballats
4. Difusió i aprovació de documents de centre

Esquema Fase IV

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici	Nivell de treball	Documents de suport
			1 Revisió i anàlisi dels informes de sessió corresponents als marcs conceptuals i metodològics específics dels grups de P/CI i CM/CS		F4 A1. E1. Informe d'escola sessions Marc específic P.CI i CM.CS

Fase	Activitat	Temàtica	Exercici		Nivell de treball	Documents de suport
IV	1	Marc conceptuais i metodològics específics (P/CI i CM/CS)	2	Revisió i anàlisi dels informes diagnòstics dels marcs conceptuais i metodològics específics dels grups de P/CI i CM/CS	Equip de coordinació i dinamització (ECD)	F4 A1. E2. Informe Diagnòstic d'escola Marcs específics P.CI i CM.CS
		Pràctiques d'aula i propostes de millora	3	Revisió i anàlisi dels documents de planificació i disseny de les pràctiques d'aula desenvolupades pels mestres P/CI i CM/CS		F4. A1. E3. Informe planificació pràctiques d'aula P.CI i CM.CS
			4	Revisió i anàlisi dels documents de revisió de les pràctiques i de les propostes de millora plantejades a nivell de cicle		F4. A2. E4. Informe valoració pràctiques P.CI i CM.CS
	2	El procés formatiu en el seu conjunt Acords metodològics de centre	1	Revisió del conjunt de l'acció formativa, i les tasques desenvolupades, des de diversos àmbits i perspectives:	Equip de coordinació i dinamització	
			2	Valorar el grau d'aprofitament del procés formatiu.	Cicles	
			3	Elaborar documents d'acords de referència relacionats amb els marcs conceptuais i metodològics treballats	Cicles i intercycles i ECD	
			4	Difusió i aprovació de documents de centre	ECD Claustre	